

Scenario 2

Vi beskytter os

Kort scenariebeskrivelse:

Beskyttelsesscenariet går ud fra, at vi i videst mulig udstrækning forsøger at beskytte alle områdets interesser omfattende beboelsesområder, erhverv herunder specielt landbruget samt de kystnære sommerhusområder mest muligt imod konsekvenserne af de kommende klimaændringer. Scenariet sætter fokus på mulighederne for at beskytte den nuværende arealudnyttelse frem for at tilpasse sig f.eks. ved at ændre på arealudnyttelsen. Scenariet prioriterer beskyttelsen af infrastruktur højt. Miljø- og naturinteresser beskyttes hovedsageligt, når de ikke kommer i konflikt med andre interesser. Dette indebærer bl.a.:

- at kyststrækninger sikres, hvor havniveaustigningen kan true beboelsesområder inklusive sommerhusområder, campingpladser og veje
- at landbrugets nuværende arealanvendelse søges fastholdt ved hjælp af diger, dræning og pumpning
- at bysamfund sikres imod oversvømmelser som følge af ekstrem nedbør
- at samfundets infrastruktur søges fastholdt og beskyttet imod konsekvenserne af klimaændringerne.

Fremtidsscenariet:

Kalundborg, april 2091

Lige hjemkommet fra en tur på diget, vil jeg forsøge at beskrive mine indtryk af situationen efter den voldsomme vejsituation sidst i februar i år. Grunden til, at jeg nu går i luften med mine indtryk er først og fremmest den, at vi står ved en skillevej. Og det kan blive både kostbart og problematisk, alt efter hvilke valg vi tager.

Den voldsomme situation var affødt af en kombination af kraftig nedbør - over 80 mm i løbet af to døgn over store dele af Midt- og Vestsjælland - og to døgn efter kraftigt forhøjet vandstand i Storebælt, hvor vandstanden toppede med over halvanden meter over daglig vandstand i godt en time. Kombinationen af vandpresset fra havet og den vold-

somme regn, som fik vandstanden i Tissø til at stige til rekordniveau, lagde et voldsomt pres på digerne langs åen og omkring sommerhusområdet. Ved Tissø var vandpresset så stort, at vandet strømmede bag om digerne og oversvømmede mindre områder bag dem.

Digerne holdt, men de er mange steder blevet kraftigt underminerede, og det vil sandsynligvis blive kostbart at udbedre skaderne. Spørgsmålet er så, om det er nok på længere sigt, og om det i det hele taget er en holdbar løsning at investere i at forstærke og udbygge digerne, hvilket vil blive nødvendigt, hvis de skal beskytte landbrugsområderne og specielt sommerhusområdet længere ud i fremtiden. Bygningen af digerne blev i sin tid finansieret af kommunen, som siden også har bidraget kraftigt til vedligeholdelsen. Nu er der rygter om, at kommunen ikke mere har råd til at støtte vedligeholdelsen for slet ikke at snakke om en forstærkning af digerne. Spørgsmålet er, hvad der så skal ske?

Det er måske rimeligt at give et kort tilbageblik. Diskussionen om klimaændringernes indflydelse på vores lokale område begyndte allerede først i dette århundrede. Det blev relativt hurtigt klart, at der var en overvældende stemning for at gøre noget for at beskytte både sommerhusområdet ved Halleby Å og landbrugsområderne omkring åen imod fremtidige oversvømmelser. Da dræning helt tydeligt ikke var nok, kom tanken om at bygge diger omkring åen i fokus. Først i tyverne påbegyndtes opførelsen af et dige, i første omgang omkring sommerhusområdet på kystsiden af åen og dernæst langs hele Halleby Å og Bøstrup Å. Diget blev de fleste steder opført tæt på ydersiden af EF-habitatsgrænsen. Senere blev der gravet en drækanal på ydersiden af diget og sat pumpestationer op, så det blev muligt at sænke grundvandstanden i områderne op til åen. Noget, der har vist sin værdi efterhånden som kraftigere vinternedbør i perioder har fået grundvandstanden til at stige meget.

Det blev senere også nødvendigt at iværksætte sandfodring af stranden langs sommerhusområderne, både ved Bjerge Sydstrand og ved Bjerge Nordstrand og de mindre sommerhusområder syd for Reersø. Sandfodringen har hidtil holdt forstrandene nogenlunde intakte. Det har medført, at det stigende hav og de flere storme kun i begrænset omfang er begyndt at nedbryde klitrækkerne ved Bjerge Sydstrand og Bjerge Nordstrand. Den kraftige vestenstorm efterfulgt af det forhøjede havniveau sidst i februar gik dog hårdt ud over de lave klitter og nogle steder var de tæt på at blive gennembrudt. Det i sig selv viser, at det i det lange løb ikke vil være nok at blive ved med at sandfodre kysten. Sandfodringen er efterhånden også blevet så omfattende og dermed også så kostbar for kommunen, at det ikke er holdbart ret langt ud fremtiden.

Det er også blevet stadigt sværere at dræne sommerhusområderne, specielt de lavestliggende dele af Bjerge Sydstrand og Ornum Strand, og der har medført problemer med det kloaknet, der blev etableret for snart 70 år siden. Det rejser det meget ubehagelige spørgsmål om, hvor langt ud i fremtiden det vil være muligt at sikre området mod havet og det stigende grundvand. Skal der også bygges dige ud imod havet, når sandfodring ikke er nok? Hvem skal i så fald betale? Og er et sommerhusområde spærret inde mellem diger til alle sider overhovedet attraktivt og værd at bevare? Det har været forbundet med store omkostninger at bevare sommerhusområdet op igennem dette århundrede, men de mange sommerhusejere og andre brugere af området, ikke mindst campisterne, vil nok mene, at det har været det

værd. Om det så kan lade sig gøre at bevare området længere ud i fremtiden, er et andet spørgsmål. Det stigende antal protester fra de mange af kommunens skatteborgere, som ikke er sommerhusejere, men som er med til at betale for de stigende omkostninger, er svære for kommunen at blive ved med at ignorere.

Den samme problematik gør sig gældende på Reersø, hvor digerne fik store skader efter de seneste oversvømmelser. Debatten om det kan betale sig endnu engang at udbedre og forstærke dem, bliver sandsynligvis hed. Til gengæld viste det sig, at det var en rigtig beslutning at etablere en lavbro hen over det lavvandede område mellem Reersø og fastlandet i stedet for bare en dæmning, som havde været den billigste løsning. Den høje vandstand gik også ud over havnen, men dog i begrænset omfang. Hele havneanlægget blev hævet med ca. 70 cm for fyrre år siden, så det burde kunne klare det meste også de kommende årtier. Men det stigende havniveau vil også her blive et problem igen på et tidspunkt.

Diger, dræning og pumpestationer har været godt for landmændene, men har til gengæld skabt problemer for miljøet og for naturen. Havet går allerede nu et godt stykke op imellem digerne omkring den nederste del af Halleby Å's gamle løb, så Bjerge Sydstrand sommerhusområdet efterhånden ligger som en halvø. Der er stort set ikke noget tilbage af de gamle strandenge, og med strandengene er også en del af fuglelivet forsvundet fra området. Vadefuglene er væk, til gengæld er området tilholdssted for del ænder i vinterhalvåret.

I sommerhalvåret er sluserne til Tissø lukkede det meste af tiden for at holde vandstanden oppe. Sluserne forhindrer også, at der trænger saltvand ind i Tissø til fare for indvindingen af ferskvand fra søen. Til gengæld er der i vinterhalvåret periodevis en meget voldsom afstrømning fra søen til åløbet. Det betyder, at vandet i sommerhalvåret oftest er salt og stillestående, mens det i vintermånederne er ferskvand til tider med kraftig strøm i den øverste del af åløbet. Det har medført et stort set dødt økosystem i det meste af åløbet.

Et andet problem, som har været tiltagende igennem århundredet, er algeopblomstringer både i Tissø og i Storebælt forårsaget af en kombination af en øget næringsstofudvaskning fra landbrugsjorderne og højere vandtemperaturer. Det er gået ud over badevandskvaliteten i en sådan grad, at det mange somre har været forbundet med sundhedsrisiko at gå i vandet ved kysten allerede fra midten af juni. Situationen kunne dog have været endnu værre. Olieforsyningskrisen i den første halvdel af århundredet betød, at importen af foderstoffer gik kraftigt ned på grund af voldsomt øgede priser, og den indenlandske foderproduktion gik op. En nedskæring af husdyrproduktionen var dog uundgåelig, da der simpelthen ikke var plads til at dyrke al det foder, der hidtil var blevet importeret. Skidt for landmændene, men godt for miljøet på grund af den mindre næringsstofudledning.

Når nu de mange problemer er taget frem, burde det nok også nævnes, at mange af de andre tiltag, der er blevet iværksat for at komme klimaændringerne i forkøbet, har skånet os for mange problemer. Kloaknettet i byerne blev forstærket og flere steder omlagt med separat regnvandsafledning og -opsamling i god tid før den til tider voldsomme vinternedbør gav problemer. En anden positiv ting har været, at der i god tid blev taget initiativ til at alle bygninger blev gennemgået for at imødegå problemer

med kraftig vind. Flere kraftige storme og et par orkaner i løbet af de seneste årtier gav kun få og små skader.

Der er næppe tvivl om, at den hidtidige politik ser ud til at have haft både positive og negative konsekvenser. Men der er heller ikke tvivl om, at der skal tages ubehagelige beslutninger om den fremtidige kurs.